

سرزمین هر طرف، مشروط بر اینکه این کالاها فقط برای بازیافت مواد اولیه مناسب باشند

د- کالاهای تولیدشده در فضای خارج از جو در یک فضاپیما، مشروط بر اینکه این فضاپیما در یک طرف ثبتشده باشد

ذ- کالاهایی که در سرزمین هر طرف صرفاً از کالاهای موضوع جزءهای الف تا د این ماده تولید یا بهدست آمده باشند

۲- کالاهای دارای تغییر اساسی

اگر کالایی در یکی از طرفین دستخوش دگرگونی شده باشد، به نحوی که در فرآیند تولید آن کد تعرفه کالا (HS CODE) در سطح چهاررقمی تغییر کرده باشد، این کالا دارای مبدأ آن طرف محسوب می‌شود. چنین کالاهایی نیز واجد شرایط دریافت تخفیف یا تعرفه ترجیحی تعیین شده در فهرست اقلام توافقنامه هستند

لازم به ذکر است که برخی عملیات جزئی یا آماده‌سازی‌های سطح پایین به تنهایی کافی نیستند تا منشأ کالا را تغییر دهند؛ به این عملیات فرایندهای ناکافی یا غیرمعتبر گفته می‌شود و شامل بسته‌بندی، شست‌وشو، برچسب‌گذاری، درج لوگو، برش ساده، رنگ‌آمیزی سطحی و موارد مشابه می‌شوند

۳- کالاهای مبتنی بر ارزش افزوده داخلی

برای کالاهایی که مواد اولیه وارداتی در تولید آنها به کار رفته است، شرط بر این است که ارزش مواد غیرمبدئی از ۴۰ تا ۵۰ درصد ارزش نهایی کالا تجاوز نکند (بسته به گروه کالایی) در این صورت، کالا به‌عنوان محصول با مبدأ یکی از طرفین شناخته می‌شود و می‌تواند از درصد تخفیف ترجیحی مربوط به گروه کالایی خود بهره‌مند گردد

در مجموع، برخورداری از تعرفه ترجیحی تنها در صورتی اعمال می‌شود که کالا گواهی مبدأ رسمی (FORM EAEU-IR) داشته باشد و

تهیه، تنظیم و گردآوری: نگین سادات همتی

Eurasian Economic Union
EAEU

مروری بر اتحادیه اقتصادی اوراسیا

۴- قواعد مبدأ موافقتنامه ایران- اوراسیا

در موافقتنامه تجارت ترجیحی میان ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، قواعد مبدأ نقشی اساسی در تعیین کالاهای مشمول تعرفه‌های ترجیحی دارند.

بر اساس مفاد این موافقتنامه، تنها کالاهایی می‌توانند از نرخ‌های تعرفه‌ای کاهش‌یافته یا صفر بهره‌مند شوند که منشأ تولید آنها در یکی از طرفین توافق و به‌صورت قابل اثبات باشد.

برای این منظور، تولیدکنندگان باید اسناد و گواهی مبدأ معتبر (FORM EAEU-IRAN) ارائه دهند

معیار تعیین مبدأ شامل سه دسته اصلی است

۱- کالاهایی که کاملاً در قلمرو طرفین تولید شده باشند

کالاهایی که به صورت کامل و بدون استفاده از مواد خارجی در داخل قلمرو یکی از طرفین تولید شده‌اند، مانند محصولات کشاورزی، منبع طبیعی استخراج شده، گیاهان و حیوانات پرورش‌یافته، ضایعات داخلی و غیره.

کالاهای دسته بندی شده در زیر، کالاهایی شناخته خواهند شد که به طور کامل در هر طرف تولید شده‌اند. این کالاها به‌صورت خودکار مشمول تعرفه ترجیحی یا معافیت کامل از عوارض گمرکی می‌شوند، چون منشأ آنها بدون تردید داخلی محسوب می‌شود

الف- گیاهان و محصولات گیاهی، از جمله میوه، گل، سبزیجات، درختان، شلغم، علف‌ها، قارچ‌ها و گیاهان زنده که در سرزمین هر طرف پرورش داده یا برداشت یا جمع‌آوری شود

ب- حیوانات زنده متولدشده و پرورش‌یافته در سرزمین هر طرف

پ- کالاهای بهدست‌آمده از حیوانات زنده در سرزمین هر طرف

ت- کالاهای بهدست‌آمده از کشتزارهای درخت‌کاری، نخل‌کاری، ماهیگیری، پرورش ماهی، پرورش آبزیان و آب‌پروری در سرزمین هر طرف

ث- مواد معدنی و سایر مواد طبیعی که از هوا، خاک، آب‌های آبی، بستر دریا یا زیرخاک در سرزمین هر طرف بهدست‌آید

ج- تولیدات ناشی از صید یا ماهیگیری در دریا و سایر تولیدات دریایی که از آب‌های آزاد بر اساس حقوق بین‌الملل توسط یک شناور ثبت‌شده در هر طرف که تحت پرچم آن طرف تردد کند بهدست‌آمده‌اند

چ- کالاهای بهدست‌آمده در یک کشتی کارخانه‌دار ثبت‌شده در هر طرف که تحت پرچم آن طرف تردد کند صرفاً از محصولات موضوع جزء (ج) این بند تولید شود

ح- ضایعات و اضافات ناشی از تولید یا مصرف انجام‌یافته در سرزمین هر طرف

خ- کالاهای مستعمل جمع‌آوری‌شده در

یک کالا، از همه کشورهای دنیا که با آنها توافق ترجیحی مشخصی ندارد دریافت میکند. اتحادیه اقتصادی اوراسیا جدولی از تعرفه‌های ثابت خود ارائه کرده است که نرخ ثابت ارائه شده در آنها، همان نرخ MFN می‌باشد. اهمیت شناخت نرخ‌های MFN اوراسیا در این پیوست، در این می‌باشد که تمامی تعرفه‌های ترجیحی ارائه شده در این موافقتنامه، بر اساس نرخ‌های MFN اوراسیا محاسبه می‌شوند؛ به این معنا که تمامی این تعرفه‌های ترجیحی بسته به درصد کاهش اعلام شده برای هر یک از آنها، تا سطح مشخصی پایین‌تر از تعرفه عمومی MFN کاهش پیدا می‌کند

هنگام محاسبه نرخ حقوق گمرکی و سود بازرگانی ترجیحی، عوارض ارزش باید به یک رقم اعشار به پایین و عوارض خاص باید تا سه رقم اعشار به پایین گرد شود.

با در دست داشتن فرمول مشخص و پایه MFN برای محاسبه، دو طرف توافقنامه شفافیت بیشتری در تعیین تعرفه ترجیحی دارند و احتمال اختلاف یا سوء تعبیر کاهش می‌یابد

این پیوست حاوی دو قسمت می‌باشد که در هر کدام، فهرست‌های کالایی که هر کدام به نحوی شامل صفر شدن تعرفه نشده‌اند، ارائه شده است.

در قسمت اول، به تعهدات تعرفه‌ای خاص اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته شده است. ابتدا فهرستی از ۷۰۰ قلم کالا در سطح دو رقمی

(۷۹۵ قلم کالا در سطح سه رقم) ارائه شده است که تحت پوشش حذف تعرفه‌ها قرار نگرفته‌اند و با همان نرخ MFN لحاظ میشوند.

علاوه بر این اقلام، فهرست کالایی دومی نیز شامل ۴۴ قلم (در سطح دو رقم) ارائه شده است که مشمول سهمیه تعرفه‌ای برای واردات به قلمرو گمرکی اتحادیه اقتصادی

۴- کمیته فرعی قواعد مبدأ
برای نظارت بر اجرای این فصل، یک کمیته فرعی برای قواعد مبدأ تشکیل میشود که پیشنهادات تغییر، حل مشکلات اجرایی، اصلاحات فنی و بررسی اختلافات را ارائه می‌دهد. جلسات این کمیته به طور سالیانه برگزار می‌شود

۵- کالاهای در مسیر یا ذخیره موقت
کالاهایی که قبل از اجرای توافق در جریان حمل و نقل یا در انبار موقت در گمرک بوده‌اند، در صورتی که شرایط منشأ رعایت شده باشد، می‌توانند از ترجیحات تعرفه‌ای بهره‌مند شوند

بخش دوم: پیوست‌های موافقتنامه ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

همانطور که پیشتر به آن اشاره شد، این موافقتنامه در بخش انتهایی خود، شامل شش پیوست ۲۳ می‌باشد که به ترتیب به جدول تعهدات تعرفه‌ای، قواعد کالاهای خاص، گواهی مبدأ، اظهارنامه مبدأ، قواعد ارزش‌گذاری گمرکی و انتشار قوانین و مقررات و اطلاعات تدارکات دولتی اختصاص دارند. از مهمترین اهداف انتشار این پیوست‌ها (به خصوص پیوست ۶)، شفاف کردن مقررات گمرکی و تدارکاتی می‌باشد که می‌تواند به کاهش موانع تجارت کمک کند و ریسک تخلف یا سوء تفاهم را پایین بیاورد.

در ادامه برای هر یک از این پیوست‌ها، خلاصه‌ای اجمالی و مفید ارائه می‌شود

۱-۲- پیوست اول: تعهدات تعرفه‌ای
در متن این پیوست، به کرات به نرخ MFN اشاره شده است. نرخ MFN، نرخ از حقوق گمرکی میباشد که یکی از طرفین، برای یک کالای مشخص و برای همه کشورهای ثالث اعمال می‌کند.

در واقع این نرخ MFN، نوعی تعرفه معمولی یا پیش فرض است که یک کشور برای

از هر یک از این سه معیار عبور کند. این قواعد با هدف جلوگیری از ورود کالاهای کشورهای ثالث از مسیر یکی از طرفین و سوءاستفاده از مزایای تعرفه‌ای طراحی شده‌اند. گمرک هر دو طرف (ایران و EAEU) مسئول تأیید و کنترل صحت مبدأ هستند. سایر نکات مرتبط به قواعد مبدأ به شرح زیر است

۱- حمل مستقیم
کالایی که بخواهد از مزایای تعرفه‌ای استفاده کند باید به طور مستقیم از کشور صادرکننده به کشور واردکننده منتقل شود. اگر از کشوری ثالث عبور کند، باید ثابت شود که فقط عملیات نگهداری، تخلیه، بارگیری یا ذخیره‌سازی صورت گرفته و عملیات تولیدی اضافی در آن کشور ثالث انجام نشده است

۲- مدارک اثبات منشأ
دو نوع رایج اثبات منشأ وجود دارد: الف) گواهی منشأ (CERTIFICATE OF ORIGIN) و ب) اظهارنامه منشأ (DECLARATION OF ORIGIN) گواهی منشأ باید توسط مرجع مجاز صادر شود و معمولاً تا ۱۲ ماه معتبر است. اگر در زمان اظهار گمرکی گواهی موجود نباشد، ممکن است تعرفه عادی (MFN) در نظر گرفته شود و بعداً در صورت اثبات منشأ درخواست ترجیح داده شود. همچنین برای محموله‌هایی با ارزش پایین (برای مثال کمتر از ۲۰۰ یورو یا معادل آن) ممکن است اثبات منشأ اجباری نباشد

۳- بازرسی، تأیید و بررسی منشأ
اگر مقامات گمرکی واردکننده به صحت منشأ شک کنند، می‌توانند درخواست بررسی از مرجع تأیید صادرکننده کنند. مرجع مربوط باید ظرف ۶ ماه پاسخ دهد و توضیح دهد که آیا کالا مطابق با معیارهای منشأ است یا خیر. همچنین اطلاعات ارائه‌شده باید محرمانه تلقی شوند

اوراسیا از جمهوری اسلامی ایران می‌شوند. به غیر از این دو فهرست، مابقی کدهای اچ اس، که نزدیک به ۸۰۰۰ قلم کالامی باشند، به ایران امتیاز صفر شدن تعرفه داده شده است. قسمت دوم، مربوط به تعهدات تعرفه‌ای خاص جمهوری اسلامی ایران می‌باشد و شامل لیستی از ۷۰۰ قلم کالا می‌شود که تحت پوشش حذف تعرفه‌ها قرار نگرفته‌اند.

در این قسمت همچنین، لیست دومی از ۲۱ قلم ارائه شده است که مشمول سهمیه تعرفه‌ای برای واردات به قلمرو گمرکی جمهوری اسلامی ایران از هر یک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌شوند. به غیر از این دو، مابقی کدهای اچ اس (نزدیک به ۸۰۰۰ قلم کالا) از ردیف کدهای هشت رقمی توسط ایران به اعضای اتحادیه اوراسیا امتیاز صفر شدن تعرفه داده شده است.

۲-۱- پیوست دوم: قواعد کالاهای خاص

پیوست دوم توافقنامه ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا به «قواعد مخصوص کالا» می‌پردازد؛ منظور از قواعد مخصوص کالا، مقرراتی است که شرایط و الزامات لازم را برای تایید یک کالا، به‌عنوان کالایی تولید شده در خاک یکی از کشورهای عضو در موافقت‌نامه مشخص می‌کنند. در واقع این پیوست، مکمل قواعد عمومی مبدا می‌باشد، با این تفاوت که برای هر گروه کالایی، معیارهای دقیق‌تری ارائه می‌دهد تا اصالت کالا با دقت بیشتری تعیین شود.

اساس این پیوست بر این اصل استوار است که تنها کالاهایی می‌توانند از ترجیحات تعرفه‌ای بهره‌مند شوند که بخش قابل توجهی از ارزش یا فرآیند تولید آنها در داخل قلمرو طرفه‌ای توافق ایجاد شده باشد. در پیوست ۲، برای هر کد اچ اس در نظام هماهنگ کالایی، یکی از معیارهای مبدا تعیین شده؛ این معیارها معمولاً شامل تغییر فصل یا تغییر ردیف تعرفه کالا محتوای ارزش افزوده

محلی یا به موجب انجام فرآیند تولیدی مشخص بر روی آن، یا دستیابی به حداقل میزان محتوای ارزش افزوده محلی یا به اختصار VAC هستند.

در مواردی که VAC معیار تعیین‌کننده مبدا کالا است، تولیدکننده باید مطابق ماده ۶.۵ این موافقتنامه، درصد مشخصی از ارزش کالا را در داخل کشور ایجاد کرده باشد تا کالا «مبدا» محسوب شود. هدف از این بخش جلوگیری از ورود کالاهایی است که عمدتاً از اجزای خارجی تشکیل شده و تنها عملیات سطحی، مونتاژ ساده یا پردازش حداقلی در داخل آن کشور انجام شده است.

ماده ۶.۵ توافق‌نامه ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا به‌عنوان یکی از مقررات کلیدی در تعیین محتوای ارزش افزوده محلی، روش محاسبه میزان تولید داخل بودن یک کالا را مشخص می‌کند.

بر اساس متن موافقتنامه، VAC از طریق کسر ارزش مواد غیرمبدا از ارزش نهایی کالا و سپس تقسیم شدن بر قیمت کالا در محل تولید محاسبه می‌شود.

این پیوست همچنین بیان می‌کند که برخی کالاها باید به وسیله ترکیبی از این معیارها ارزیابی شوند؛ برای مثال ممکن است کالایی هم نیازمند تغییر در ردیف تعرفه خود باشد و هم به درصد مشخصی از VAC نیاز داشته باشد. به همین دلیل، پیوست دوم با ایجاد یک چارچوب دقیق و تفصیلی، مرجع اصلی تولیدکنندگان و صادرکنندگان برای تعیین وضعیت مبدا کالاها محسوب می‌شود.

باید برای اخذ گواهی مبدا به این موضوع توجه شود که کالای صادراتی کاملاً در خاک ایران تولید شده باشد (مانند الیاف پنبه یا سایر الیاف گیاهی که در درون ایران کشت شده‌اند) و یا تا حد قابل توجهی بر روی آن فرآوری یا عملیات تولید انجام شده باشد؛ تا حدی که کالای نهایی، کد اچ اس متفاوتی از مواد اولیه خود داشته باشد (مانند بافندگی برای

پارچه، رنگرزی و چاپ روی پارچه، دوخت و برش نهایی لباس)، اما اگر فقط مونتاژ ساده یا اضافه کردن برجسب باشد، تغییر قابل توجهی بر روی کالا صورت نگرفته است و ممکن است کالا متعلق به آن مبدا محسوب نشود.

۲-۳- پیوست سوم: گواهی مبدا

در این پیوست، نمونه‌هایی از فرم‌های گواهی مبدا ارائه شده و توضیحات و شیوه استاندارد تکمیل هریک از بخش‌های آن توضیح داده شده است.

۲-۴- پیوست چهارم: اظهارنامه مبدا

یک نمونه متن اظهارنامه مبدا در این بخش قرار داده شده است.

۲-۵- پیوست پنجم: قواعد ارزش‌گذاری گمرکی

پیوست پنجم موافقتنامه، اصول تعیین ارزش گمرکی کالاهای وارداتی میان ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را مطابق ماده ۷.۱۴ مشخص می‌کند. مبنای اصلی این ارزش‌گذاری، «ارزش معامله» یا همان قیمت واقعی پرداخت‌شده یا قابل پرداخت برای کالا است. این مبلغ می‌تواند در صورت وجود شواهد معتبر و مستندات، تعدیل شود. چنانچه چندین معامله مشابه برای همان کالا وجود داشته باشد، کمترین ارزش قابل اتکا مبنای تعیین ارزش گمرکی قرار می‌گیرد.

اگر تعیین ارزش گمرکی از طریق ارزش معامله امکانپذیر نباشد، مقررات پیوست ۵، استفاده از روش‌های مبتنی بر کالاهای «یکسان یا مشابه» را پیش‌بینی می‌کند؛ به این معنا که قیمت کالاهای مشابه واردشده به همان کشور، پس از انجام تعدیلات لازم و منطقی، معیار قرار می‌گیرد.